

19. ve 20. Yüzyıl Modern Batı Ezoterik/Okültist Hareketleri Üzerine Dion Fortune'un Katkısı Bağlamında Bir Değerlendirme

An Evaluation on the Contribution of Dion Fortune to the Modern Western Esoteric/Occultist Movements of the 19th and 20th Centuries

Nevfel Akyar

Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
nevfelakyar@gmail.com & <https://orcid.org/0000-0002-2712-7576>

Makale Türü Article Type	Araştırma Makalesi Research Article
Geliş Tarihi Date Received	03.10.2021
Kabul Tarihi Date Accepted	12.01.2021
Yayın Tarihi Date Published	31.12.2021
Atıf Citation	Nevfel Akyar. "19. ve 20. Yüzyıl Modern Batı Ezoterik/Okültist Hareketleri Üzerine Dion Fortune'un Katkısı Bağlamında Bir Değerlendirme". <i>Oksident</i> 3/2 (2021): 135-155.
İntihal Plagiarism	Bu makale, <i>Turnitin</i> yazılımı ile taranmış ve intihal tespit edilmemiştir. This article has been scanned by <i>Turnitin</i> and no plagiarism detected.
Doi	https://doi.org/10.51490/oksident.1004186

Öz

On dokuzuncu ve yirminci yüzyılda Batı okültizmi ve ezoterizmi Helena Blavatsky, MacGregor Mathers, Aleister Crowley, İsrail Regardie ve Dion Fortune gibi başat şahsiyetlerin ellerinde şekillenmiştir. Blavatsky'nin kendinden öncekilerin ezoterik bakış açısını oryantal öğelere öncelik vererek yeniden biçimlendirmesi modern dönemin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Ondan sonrakiler Blavatsky'nin öğretisini reddetmemekle beraber az çok değiştirerek oluşturdukları deneyimlerini yeni kardeşlik cemiyetlerine tatbik etmekteydiler. Meşhur olan mahlasıyla Dion Fortune yirminci yüzyıl Batı ezoterik akımlarına yön veren kişiler arasında kuvvetli kalemi, kendine has üslubu ve yeni sayılabilecek kabulleriyle farklı bir şahsiyet olmuştur. Onun, modern Batı ezoterik cemiyetlerinin bir çoğuyla ilişkili çalışmalar yapması, önemli okültistlerden dersler almış olması ve sonunda da kendi topluluğunu kurması bu alanda göz ardı edilemez bir etkisi ve katkısının olduğunu göstermektedir. Bu çalışma Blavatsky ve sonrasındaki Batı Ezoterizmini genel hatlarıyla incelerken Fortune'un ortaya koyduğu yöneme ve yeni bakış açısına odaklanmaktadır. Bu çerçevede söz konusu katkıyı karşılaştırmalı bir bakış açısıyla aktarmayı ve yorumlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ezoterizm, Okültizm, Teosofi, Dion Fortune.

Abstract

In the nineteenth and twentieth centuries, such prominent figures as Helena Blavatsky, MacGregor Mathers, Aleister Crowley, Israel Regardie, and Dion Fortune shaped Western occultism and esotericism. Blavatsky's reshaping of the esoteric perspective of his predecessors by giving priority to oriental elements is accepted as the beginning of the modern period. After him, although they did not reject Blavatsky's teaching, they were applying their experiences to new fraternities by changing them to some degree. With her famous pseudonym, Dion Fortune has become a distinct personality among the people who steered the twentieth-century Western esoteric movements with her strong pen, unique style and new acceptances. Her work is related to many modern Western esoteric societies. She studied many modern Western esoteric societies, took lessons from influential occultists, and eventually established her community. These show her undeniable contributions to the field. This study focuses on Fortune's method and a new perspective while examining Blavatsky and later Western Esotericism in its general terms. It aims to convey and interpret the contribution in question from a comparative perspective.

Keywords: Esotericism, Occultism, Theosophy, Dion Fortune.

Özet

Tarihi Gnostisizm, Hermetizm ve Neoplatonizm gibi kadim inanış ve akımlara kadar varan Ezoterizm, sihir, astroloji, simya, astral seyahat ve cifer gibi metafizik unsurları barındıran dini inanış ve pratiklerden meydana gelmektedir. Batı ezoterik kozmolojisi genel olarak Yahudi-Hıristiyan kozmolojisinin bir tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır. Tanrı ve tanrıçalar, Kelt-Pagan, Hint hatta gnostik unsurlar bu kozmolojinin temel parçalarını oluşturur. Batı Ezoterizmi başlangıçta Gül-Haçlı ve Mason örgütleri cemaatlerde ortaya çıkmış dini temelli bir yapı arz etmektedir. Modern dönem Batı Ezoterizmi için genel bir başlangıç tarihi vermek gerekirse Helena Petrovna Blavatsky ve birkaç arkadaşının Teosofi Cemiyeti'ni kurduğu 1875 yılı en uygun zaman olacaktır. Teosofi Cemiyeti ve MacGregor Mathers ve arkadaşlarının kurduğu Altın Şafak Hermetik Tarikatı on dokuzuncu ve yirminci yüzyılın önde gelen ezoterik/okültist toplulukları olarak göze çarpmaktadır. Teosofi Cemiyeti, ezoterik yaklaşımını Blavatsky'nin kadim bilgeliğin Hindistan ve Tibet'ten türediği görüşü ve eski Magi Kültü ve Hindu/Budist dini sentezi üzerine temellendirmiştir. Bu cemiyetler birbirinden tamamen bağımsız olarak düşünülemeyeceği gibi bilakis iç içe yapılanmaktaydı. On dokuzuncu yüzyıl modern batı ezoterik tarikatlarının neredeyse tamamı, Teosofi Cemiyeti üyesi olan veya onunla yakın ilişki içinde olan kişiler tarafından kurulmuştur. Örneğin Altın Şafak Hermetik Tarikatı'nın kurucuları Teosofi Cemiyeti'nin egzotik tavrından rahatsız olan bazı üyeleri idi.

Söz konusu cemiyetlerin ikisinde de bulunmuş ve dersler almış, sonunda da kendi topluluğunu kurmuş olan Dion Fortune, daha en başında Hıristiyan Bilim Tarikatı'nın şifacısı olan annesi

Summary

Esotericism, whose history goes back to ancient beliefs and movements such as Gnosticism, Hermeticism, and Neoplatonism, comprises religious beliefs and practices containing paranormal elements such as magic, astrology, alchemy, astral travel, and cipher. Western esoteric cosmology generally emerges as a manifestation of Judeo-Christian cosmology. Celtic-Pagan, Indian, and even gnostic elements together with gods and goddesses constitute the basic parts of this cosmology. Western Esotericism initially presents a religion-based structure that emerged in communities such as Rosicrucian and Masonic organizations. To give a general starting date for modern Western Esotericism, 1875 would be the most appropriate time when Helena Petrovna Blavatsky and a few of her friends founded the Theosophical Society. The Theosophical Society and the Hermetic Order of the Golden Dawn, founded by MacGregor Mathers and his friends, stand out as the leading esoteric/occultist societies of the nineteenth and twentieth centuries. The Theosophical Society based its esoteric approach on Blavatsky's view that ancient wisdom derives from India and Tibet and the ancient Magi Cult and Hindu/Buddhist religious synthesis. These societies are unthinkable as entirely independent from each other; on the contrary, they were structured together. Almost all the nineteenth-century modern western esoteric sects were founded by individuals who were members of or closely associated with the Theosophical Society. For example, the founders of the Hermetic Order of the Golden Dawn were some members of the Theosophical Society who were uncomfortable with its exotic attitude.

Opening her eyes to an esoteric and

vasıtasıyla ezoterik ve okültist bir çevrede gözlerini açmıştır. Dion Fortune daha dört yaşlarındaiken Atlantis'le ilgili vizyonlar görüyor ve annesi onun eski bir tapınak rahibesinin ruhunu aldığına inanıyordu. Velüt bir yazar olan Fortune, yazarlığa daha çocukluğunda başlamıştı. Diğer taraftan tarım lisesi tahsili yapmakta ve psikiyatri ve psikanalize ilgi duymaktaydı. Bu ilgi onu Londra'nın önemli lay-analistlerinden biri yapmıştı. Klinik çalışmaları sırasında Teosofi Cemiyeti'nin derslerine katılan ve ezoterik bakış açısı burada şekillenmeye başlayan Fortune işten artta kalan zamanlarını cemiyetin kütüphanesinde geçirmeye başlamıştı. Kişinin kendini kötü gizil güçlere karşı nasil savunması gerektiğine dair tavsiyeler verdiği *Psychic Self Defense* adlı kitabı burada şekillenen görüşlerinin bir parçasıdır. Diğer taraftan zaman zaman gördüğü vizyonlar ve bunların anlamları hakkında yaptığı araştırmalar onun, her önemli üstadın Hindistan kökeninin bulunduğunu iddia eden Teosofi Cemiyeti'nin görüşlerini sorgulamasına yol açmıştı.

Bu sırada bir farmason ve okültist olan Dr. Theodore Moriarty ile tanışması ve ondan ders alması onun ezoterik geleceğini etkileyen en önemli faktördü. Fortune, Moriarty'den batı mistik geleneğini ve batı ezoterizminin derinliklerini öğrendi. Fortune, *The Secrets of Doctor Taverner* adlı romanında trans sırasında ilk kez Üstad olarak isimlendirdiği ruhani varlıklarla kurduğu bağlantıyı anlatmakta ve Moriarty'den öğrendiklerini gerçeküstü bir anlatımla ele almaktadır. Fortune'un asıl ezoterik kariyeri Altın Şafağın Büyülü Düzeninin Alfa ve Omega Tapınağı'na katılmasıyla başlamıştır. "Dion Fortune" mahlasını burada seçen Fortune bu adla meşhur olmuştur. Burada Avalon Company adıyla bir grup kurmuş, ancak yaşadığı bazı

occultist environment through her mother, the healer of the Christian Science, Dion Fortune participated in both societies, took lessons, and eventually founded her community. Dion Fortune had visions of Atlantis when she was only four years old, and her mother believed that she had the spirit of an ancient temple priestess. Fortune, a prolific writer, started writing as a child. On the other hand, she studied at an agricultural high school and was interested in psychiatry and psychoanalysis. This interest made her one of London's key lay Freudian analysts. Fortune, who attended the lectures of the Theosophical Society during her clinical studies and whose esoteric perspective took shape here, spent her spare time in the society's library. Her book *Psychic Self Defense*, which contained her advice on defending oneself against evil latent forces, emerged from her views shaped here. Besides, her research on the visions she saw from time to time and their meanings led her to question the views of the Theosophical Society, which claimed that every important Master had an Indian origin.

Meanwhile, meeting and taking lessons from Dr. Theodore Moriarty, a freemason and occultist, was the most important factor affecting her esoteric future. Fortune learned the western mystical tradition and the intricacies of western esotericism from Moriarty. In her novel *The Secrets of Doctor Taverner*, Fortune describes the connection she established with the spiritual beings she named the Master for the first time during her trance and deals with what she learned from Moriarty with a surrealist narrative. Fortune's actual esoteric career began when the Magical Order of the Golden Dawn joined the Alpha and Omega Temple. Fortune, who chose the pen name "Dion Fortune"

anlaşmazlıklar sonucu bu gruptaki birtakım arkadaşlarıyla birlikte daha sonraları adını *Fraternity of the Inner Light* olarak değiştirecek olan kendi cemiyetini kurmuştur. Münbit bir yazar olan Fortune, birçok kitap neşretmiş ve bunun yanı sıra cemiyetin çıkardığı *Inner Light Dergisi*'nde makaleler yayınlamıştır. Fortune'un eserleri psikoloji, gizil bilimler, teolojik çalışmalar, okült kurgu ve okült olmayan kurgu gibi kategorilere ayrılabilir.

Fortune'un ezoterik-okültist sistemi ilk bakışta halihazırda var olan ritüellerin yeniden yorumlanmasından oluşmaktaydı. Ayinlere katılan cemaatini bazı okült ve masonik uygulamalar vasıtasıyla inisiyasyon aşamalarından geçirmektedir. Kozmolojisi Hayat Ağacı şemasının kabbalistik bir yorumundan oluşmaktaydı. *Mystical Qabalah* ve *The Cosmic Doctrine* adlı kitapları bu hususları detaylandırmaktadır. Batı ezoterik geleneğinin Yunan, Kelt ve Atlantis medeniyetlerine uzandığını düşünmektedir. Bununla birlikte tüm Batı okültistleri gibi Yahudi ve Hristiyan mistik öğelerinden faydalanmaktadır. Üstatlarla yapılan temas onun ayinlerinin en önemli özelliğiydi. Fortune, genel teamüllere aykırı olarak doğu ile batı ekollerini birleştirmiş bütün üstatlarla iletişimi mümkün kılan bir ritüel ortaya çıkarmıştı. Bu üstatlar müteakim ruhlardan oluşmakta olup trans sırasında efendi İsa, Manus Krishna ve Osiris gibi en üst mertebedeki ruhlarla da temas kurulmaktaydı. Fortune, en başından beri kendine has bir ezoterik psikoloji geliştirmeye çalışmıştır. Ona göre Glastonbury dünyanın en kutsal yeriydi ve Avalon adındaki kayıp Atlantis kabilesi bu bölgede yaşamıştı. Burada Charles T. Loveday ile birlikte topluluğun ilk merkezini inşa etmişlerdi.

here, became famous with this name. Here she founded a group called *Avalon Company*, but due to some disagreements, she founded her society, which would later change its name to *Fraternity of the Inner Light*, with some of her friends in this group. Fortune, a prosperous writer, has published many books and articles in the *Inner Light Magazine*, published by the society. Fortune's works can be divided into categories, such as psychology, occult sciences, theological studies, occult fiction, and non-occult fiction.

At first glance, Fortune's esoteric-occultist system consisted of reinterpretations of already existing rituals. She was subjecting her congregation to the stages of initiation through some occult and masonic practices. Her cosmology consisted of a kabbalistic interpretation of the Glyph. Her books *Mystical Qabalah* and *The Cosmic Doctrine* detail these issues. She thinks the Western esoteric tradition extends to the Greek, Celtic, and Atlantean civilizations. However, like all Western occultists, she uses Jewish and Christian mystical elements. Contact with the masters was the highlight of her rituals. Fortune had created a ritual that made communication possible with all the masters, who united the eastern and western schools, contrary to general conventions. These masters were made up of omnipotent souls, and during the trance, contact was made with the highest spirits, such as the Master Jesus, Manus Krishna, and Osiris. From the very beginning, Fortune sought to develop distinctive esoteric psychology. To her, Glastonbury was the holiest place in the world, and a lost Atlantean tribe called Avalon lived in this area. Here they built the first headquarters of the community with Charles T. Loveday.

Teosofi Cemiyeti yirminci yüzyılın başlarında basında Üstatları popülerleştirme çabası gütmesine rağmen onlarla iletişim kurulan yolları ifşa etmekten imtina etmekteydi. Bunun temel nedeni okült sırları cemiyet dışına taşımamanın onları işe yaramaz hale getireceğine dair inanıştır. Ancak Altın Şafak'ın makalelerini ve ritüellerini yayınlayan Regardie ve 1930'ların ortalarında aynı şeyi yapan Fortune bu inanca ters davranmaktaydı. Nitekim kitaplarında bazı gizli sırları açıkladığı için Altın Şafak Tarikatının önde gelenleri ile arası bozulmuş ve bu cemiyetten dışlanmıştır. Buna benzer olarak Fortune'un İkinci Dünya Savaşı yıllarında yayınladığı haftalık mektupları ile Üstatların görüntüleri de dahil olmak üzere alışılmadık bir biçimde görsel öğelerle birçok sırrını gözler önüne sermekten çekinmemiştir.

Although the Theosophical Society sought to popularize the Masters in the press in the early twentieth century, it refrained from disclosing the ways through which they were communicated. The main reason for this is the belief that bringing occult secrets out of society will render them useless. However, Regardie, who published the articles and rituals of the *Golden Dawn*, and Fortune, who did the same in the mid-1930s, were against this belief. Because she disclosed some hidden secrets in his books, she was at odds with the prominent members of the *Golden Dawn* Sect and was excluded from this society. Similarly, Fortune did not hesitate to reveal many of its secrets with unusual visual elements, including weekly letters published during World War II and images of the Masters.

Giriş

Batı ezoterik geleneği, kökleri Helenistik dönemden miladi ilk yüzyıllardaki Gnostisizm, Hermetizm ve Neoplatonizm'e kadar uzanan dinî inanış ve pratiklerden oluşmaktadır. Rönesans sonrası, eski metinlerin yeniden keşfiyle sihir, astroloji, simya ve Kabala bilimsel olarak araştırılmaya başladı. Reform sonrasında bu araştırmalar, teosofi, Gül-Haçlılık ve Masonluk gibi Batı tandanslı spirütüel akımların ortaya çıkmasına ön ayak oldu.¹ Ezoterist akımların özellikle on dokuzuncu ve yirminci yüzyılda Batıda oldukça popüler olmasında Hıristiyanlığın ve kiliselerin inanç ve tutumlarını onaylamayan bireylerin, sanayi toplumunun da getirdiği sorunlar ile baş edebilmek amacıyla yeni spirütüel yollar arama çabası da etkili olmuş görünmektedir.

Birçok bilğine göre Teosofi Cemiyeti'nin kurulduğu 1875 yılı modern batı ezoterist/okültist hareketlerin başlangıcı olarak görülmektedir ancak bu başlangıç, ruhlarla iletişim kurabilme ve dünyalar arası seyahat yapabilme yeteneğine sahip olduğunu iddia eden Emanuel Swendenborg'e (1688-1772) kadar uzatılabilir.² Swendenborg kendisinin melekler ve ruhlarla bu dünya arasında aracılık yapabilen yegâne seçilmiş kişi olduğu iddiasını ortaya atmıştır. Swendenborg'ün çalışmaları sonraki dönemlere nazaran oldukça basit bir izlenim verseler de modern Batı Ezoterizmi için bir başlangıç olarak ele alınabilirler.³ Bununla birlikte modern Batı Ezoterizminin ve okültizminin Avrupa ve Britanya'da dikkate değer bir ivme kazanmasında Altın ve Gül-Haç Cemiyeti (Society of the Golden and Rosy Cross) gibi Gül-Haçlı (Rozikrusyanist) hareketlerin ve bunlarla hemen hemen iç içe olan farmason örgütlerin etkisi büyüktür. Her ne kadar gizli yapılara sahip olsalar da bu cemiyetlerin melekler ve diğer varlıklarla temas kurma ayinleri yaptıkları bilinmektedir.⁴ Nitekim

¹ Nicholas Goodrick-Clarke, *The Western Esoteric Traditions: A Historical Introduction* (Oxford, New York: Oxford University Press, 2008), 3.

² Kocku von Stuckrad, *Western Esotericism: A Brief History of Secret Knowledge* (Londra: Equinox, 2005), 122, 99-100; Jhon Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts: Intermediaries in the Western Esoteric Tradition* (Doktora Tezi, Exeter: University of Exeter, 2008), 106-107.

³ Emanuel Swendenborg'un ezoterik bakış açısını anlamak açısından Talha Fortacı'nın makalesi faydalı olabilir. Bkz. Talha Fortacı, "Emanuel Swedenborg'un Cennet ve Cehennem Anlayışı", *Oksident 2/2* (2020): 165-192; ayrıca bkz. Goodrick-Clarke, *The Western Esoteric Traditions: A Historical Introduction*, 155-172.

⁴ Roland Edighoffer, "Rosicrucianism I: First Half of the 17th Century", *Dictionary of Gnosis & Western Esotericism*, ed. Wouter J. Hanegraaff (Leiden- Boston: Brill, 2006), 1009-1013; Jean-François Var, "Pasqually, Martinès de", *Dictionary of Gnosis & Western Esotericism*, ed. Wouter J. Hanegraaff (Leiden- Boston: Brill, 2006), 931-936.

okültist bir cemiyet olan Altın Şafağın Hermetik Düzeni (Hermetic Order of the Golden Dawn) kurucuları da böyle bir kökenden gelmektedir.⁵

On dokuzuncu yüzyılın başlarında Francis Barrett'in (1770?-1802 sonrası) diğer dünyaya erişim sağlayabilmeye dair daha sonraki okültistlere ilham veren spekülâtif kitabı *The Magus* (1801) okültizmin gelişimi açısından dikkate değer bir öneme sahiptir.⁶ 1862'de *Dealings with the Dead* (1862) kitabını çıkaran ve kimilerine göre Amerika'daki Gül-Haç kurallarını ilk kez oluşturan Paschal Beverly Randolph (1825-1875) *Arsaphs*, *Eons*, *Arch-Eons*, *Antarphim* gibi geniş ve karmaşık hiyerarşilerle ilgili üst düzey öğretilerin önemli bir aracıydı.⁷ Diğer taraftan John Hamill, on dokuzuncu yüzyıl Ezoteristi olarak, tıpkı John Dee gibi, kristal ve ayna aracılığıyla ruhlarla iletişim kuran İngiliz Gül-Haçlı ve okültist Frederick Hockley'den (1808-1885) bahsetmektedir.⁸ Melek Moroni ile iletişim kurarak şifreli yazılar içeren altın levhalara ulaşan Mormonizm'in kurucusu Joseph Smith'i (1805-1844) de ezoterik hareketler içerisinde ele alabiliriz.⁹ Ayrıca 1885 yılında altısı (muhtemelen kurgusal) "Gizli Şefler" olan on iki araçtan oluşan bir konseyin yönetimi altında bir "Gül-Haç Kardeşliği"ni yeniden canlandıran Stanislas de Guaita (1860-1898) ve Joséphin Péladin'in (1858-1918) yanı sıra Meryem Ana vizyonları alan Pierre-Michel Vintras (1807-1875); Teosofi Cemiyeti ve Üstatlarının kurucu ortağı Helena Petrovna Blavatsky¹⁰ (1831-1891); Lady Caithness (1832-1895); Üstatların varlığına dair herhangi bir fikir sunmasa da içindeki "melek-deha" ile samimi sohbetler yapan Anna Kingsford (1846-1888) ve her ikisi de bir zamanlar "Altın Şafak Hermetik Tarikatı" üyesi olan Aleister Crowley (1875-1947) ve Israel Regardie (1907-1985) 19 ve 20. yüzyılın önemli okültistleri arasında yer almaktadır.¹¹

⁵ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 109-110; Massimo Introvigne, "Rosicrucianism III: 19th-20th Century", *Dictionary of Gnosis & Western Esotericism*, ed. Wouter J. Hanegraaff (Leiden- Boston: Brill, 2006), 1018-1020.

⁶ Bkz. Francis Barrett, *The Magus: A Complete System of Occult Philosophy* (Boston: Weiser Books, 2000).

⁷ Bkz. Paschal Beverly Randolph, *Dealings with the Dead: The Human Soul, Its Migrations and Its Transmigrations* (New York: Elibron Classics, 2005).

⁸ John Hamill (ed.), *The Rosicrucian Seer: Magical Writings of Frederick Hockley With a Chapter on Hockley's Manuscripts, and a Note on Hockley as an Astrologer* by R.A. Gilbert (Wellingborough: Aquarian Press, 1986), 11-25, 165, 166.

⁹ David S. Katz, *The Occult Tradition* (Londra: Jonathan Cape, 2005), 99-109.

¹⁰ Helena Petrovna Blavatsky ve Teosofi Cemiyeti hakkında detaylı bilgi için dilimizde yayınlanmış bir eser olarak bkz. Ali Gül, *Helena Petrovna Blavatsky ve Modern Teosofi: Tarih ve Öğreti* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2020).

¹¹ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 113.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru Masonluk, Gül-Haç ve romantik doğa felsefesinin revaç bulması okültist bakış açısına sahip inisiye kardeşlik örgütlerinin ve ezoterik tarikatların popüler olmasına neden oldu. Antik Yunan'a ve sonrasında gerçek dinin beşiği olarak bakılan Doğu'ya, yani İran ve Mısır'a yönelme bu gelişmelerin en önemli yanıydı.¹² Bu minvalde genel olarak Ezoterizm için asıl modern dönemin Helena Petrovna Blavatsky ile başladığı söylenebilir. Onun kurduğu Teosofi Cemiyeti (Theosophical Society) Blavatsky'nin egzotik tavrı ve geleneksel bir çerçevede benimsediği okültizmi çok geçmeden İngiltere'de ve diğer Avrupa ülkelerinde ilgi odağı oldu. Bunda onun karizmatik kişiliği ve modern ezoterik bir yaklaşımı benimsemesinin yanında kadim bilgeliğin Hindistan ve Tibet'ten türediğini iddia etmesi önemli bir etmendi. Birçok yönden eski Magi Kültü ve Hindu/Budist dinî sentezinin yeni usullere göre dizayn edilmiş basit bir versiyonu olan Madam Blavatsky'nin Teosofisi bir Amerikan spiritüalist hareketiydi.¹³ Zamanla Gül-Haç ve masonik gelenekteki diğer birçok kardeşlik cemiyeti ve okültist hareket için temel model haline geldi. Diğer taraftan Teosofi Cemiyeti, modern batı toplumlarında dinî ve bilimsel düşüncenin olağandışı bir karışımını oluşturmaktaydı. Teosofistler önde gelen çağdaş filologlar ve din alimleri ile canlı bir diyalog içindeydiler ve akademik teorileri ve bilgileri sayesinde popüler oldular.¹⁴

On dokuzuncu yüzyıl modern batı ezoterik tarikatlarının neredeyse tamamı, Teosofi Cemiyeti üyesi olan veya onunla yakın ilişki içinde olan kişiler tarafından kurulmuştur.¹⁵ Bunların en önemlilerinden biri olan ve 1888'de kurulan Altın Şafak Hermetik Tarikatı'nın arkasındaki itici güç Samuel Liddell MacGregor Mathers (1854-1918) idi.¹⁶ Blavatsky'nin Teosofisi'nin ruhsal ve entelektüel içeriğinden etkilenmiş, ancak aşırı oryantal biçiminden rahatsız olanların katılmasıyla, Altın Şafak cemiyeti önem kazanmaya başladı.¹⁷ Tarikat teosofik, psişik deneyimlerinde ve ayinlerinde Hermes ve Toth'un yanı sıra çeşitli Mısır tanrılarını da kullanmaktaydı. Ayinleri Egyptofilya, Hıristiyan Kabala ve Gül-Haç ritüellerinin bir tür karışımından oluşmaktaydı.¹⁸

¹² von Stuckrad, *Western Esotericism*, 118.

¹³ Francis King, *Modern Rituel Magic* (New York: Prism Unity, 1990), 39; Goodrick-Clarke, *The Western Esoteric Traditions: A Historical Introduction*, 211-228.

¹⁴ von Stuckrad, *Western Esotericism*, 122.

¹⁵ von Stuckrad, *Western Esotericism*, 119.

¹⁶ Bkz. Ellic Howe, *The Magicians of the Golden Dawn: A Documentary History of a Magical Order 1887-1923* (Londra: Routledge & Kegan Paul, 1972).

¹⁷ King, *Modern Rituel Magic*, 43.

¹⁸ von Stuckrad, *Western Esotericism*, 119.

Modern Batı ezoterizminde önemli figürlerden birisi de Dion Fortune'dur. Onun, yirmili yaşlardan itibaren yetiştiği Teosofi Cemiyeti'ni ve sonrasında Altın Şafak'ı fikir uyuşmazlıkları neticesinde bırakması ve arkadaşlarıyla birlikte kendi cemiyetini kurması, anlayışının Batı ezoterizm geleneğinde kabul görmesi anlamında başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Fortune'un ezoterist yaklaşımı söz konusu cemiyetlerden çok uzakta olmasa da Batı ezoterizminde yeni bir pencere araladığı göz ardı edilemez. Bu makale on dokuzuncu ve yirminci yüzyıl ezoterizmini ele almakta ve Dion Fortune'un ezoterik anlayışının ne gibi yenilikler ortaya koyduğuna odaklanmaktadır. Bu minvalde söz konusu değişimi karşılaştırmalı bir bakış açısıyla aktarmayı ve yorumlamayı amaçlamaktadır.

1) Dion Fortune (1890-1946)

Gerçek adı Violet Mary Firth olan Dion Fortune daha küçük yaşlarda Hıristiyan Bilim Tarikatı'nın (Christian Science) şifacısı olan annesinin de etkisiyle okültist hareketlerle tanışmıştı. Annesine göre doğumundan sonra Violet'in ruhu değişmiş ve hatta dört yaşlarında kayıp şehir Atlantis'e dair vizyonlar görmeye başlamıştı.¹⁹ Annesi, onun daha önceki yaşamlarında bir tapınak rahibesi olduğuna inanıyordu. Diğer taraftan velut bir yazar olan Firth, daha on üçünde şiir kitabı yayınlayacak kadar parlak ve zeki bir çocuktur. Kendine yakın yazarlar onun bu yönünün yanında eşsiz bir sanatçı hassasiyeti olduğunu da vurgulamaktadırlar.²⁰

Firth, 1913-1922 yılları arasında Londra'daki Medico-Psikoloji Kliniği'nin yüksek ücretli lay-analistlerinden (Tabip olmayan Psikanalist) biri olmuştu.²¹ Kendisi, tarım lisesi mezunu olmasına rağmen psikoloji ve psikanalize merak salmasındaki önemli etkenlerden birinin, okuduğu lisenin müdürünün gizil yetenekleriyle onun aurasına verdiği zarar olduğunu iddia etmektedir.²² Freud, Adler ve Jung ile Tantra ve Kabala arasında yakın bir bağlantı olduğunu savunmuş ve Freud'un "üst düzey ruhlar" yerine psikolojik anomaliye çokça vurgu yapmasını hatalı bularak daha çok Jung'un fikirlerini benimsemişti.²³ Klinik çalışmaları sırasında Teosofi Cemiyeti'nin derslerine de katılmaya başlamasıyla ezoterik

¹⁹ Alan Richardson, *Priestess* (Wellingborough: Aquarian Press, 1987), 20-34.

²⁰ Nancy Polet, "Het leven en de magie van Dion Fortune", *Frontier*, 2014, 20: 2.

²¹ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 132.

²² Bkz. Dion Fortune, *Psychic Self-Defence* (Wellingborough: Aquarian Press, 1974), 12-18; Richardson, *Priestess*, 23,49-52.

²³ Violet M. (Dion Fortune) Firth, *Machinery of the Mind* (Londra: Rider, 1922), 60,68; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 133.

görüşleri önemli ölçüde yapılanmaya başlamıştı. Burada psikiyatrinin tek başına hastalar üzerinde yeterli etkiyi yaratamadığı kanaatine varan Firth, ayrıca insanın psişik yönünün de önemli olduğunu düşünmeye başlamıştı.²⁴ 1929-30 yıllarında yazdığı kötü gizil güçlere karşı nasıl bir öz savunma yapılması gerektiğine dair tavsiyeler verdiği *Psychic Self Defense* adlı kitabı da bu düşüncesini göz önüne sermiştir.²⁵

Birinci Dünya Savaşı yıllarında sıklıkla Teosofi Cemiyeti'nin kütüphanesine giderek gördüğü vizyonlar üzerine açıklamalar geliştirmeye çalıştı.²⁶ Diğer taraftan söz konusu cemiyetin kurucusu olan Madam Blavatsky'ye duyduğu derin saygıya rağmen her önemli üstadın Hindistan kökeninin bulunduğu iddiasının kabul edilebilirliğini sorgulamaktaydı. Bunun yanında burada okuduğu kitaplar onu önemli ölçüde etkilemişti. Bu dönemde Hz. İsa, Melkizedek ve diğer önemli kişiler ile ilgili vizyonlar gördüğünü ve astral seyahatler gerçekleştirdiğini ifade etmektedir.²⁷ Eski yaşantılarına dair hatıralar beyinde canlanmakta ve bu durum onun çok fazla çaba sarf etmeden merteye atlamasını sağlamaktaydı.²⁸ Richardson, Fortune'un okültizmini kendi telepatik deneyimlerine bağlamaktadır.²⁹

Ancak kendi deyimiyile onun Dion Fortune olmasında yegane katkısı olan kişi 1917'de tanıştığı farmason ve okültist Dr. Theodore Moriarty'den başkası değildi.³⁰ Önceki yaşamında Mısır ve Atlantis'te bir rahip olduğunu iddia eden Moriarty, Fortune'a Batı Mistik Geleneği'ni (Western Mystery Tradition) öğretti.³¹ Fortune, Moriarty ile olan tecrübesini anlattığı *The Secrets of Doctor Taverner* adlı kitabında trans sırasında ilk kez Üstad olarak isimlendirdiği ruhani varlıklarla kurduğu bağlantıyı da aktarmaktadır.³² Tabi ki bu kitabın bir roman olması ve gerçek üstü anlatımlara yer vermesi bu öğretiyi ve pratiklerin ne kadarının kurgu ne kadarının gerçek olduğu konusunu tartışmaya açık bırakmıştır.

²⁴ Richardson, Priestess, 67; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 134.

²⁵ Bkz. Fortune, *Psychic Self-Defence*; Claire Fanger, "Fortune, Dion (ps. of Violet Mary Firth)", *Dictionary of Gnosis & Western Esotericism*, ed. Wouter J. Hanegraaff (Leiden-Boston: Brill, 2006), 377-378.

²⁶ Gareth Knight, *Dion Fortune and the Inner Light* (Loughborough: Thoeth, 2000), 37-38; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 172.

²⁷ Richardson, Priestess, 68.

²⁸ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 136.

²⁹ Richardson, Priestess, 67.

³⁰ Dion Fortune, *The Secrets of Dr Taverner* (St Paul: MN: Llewellyn, 1962), 6.

³¹ Richardson, Priestess, 79-83, 98-100; Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 41-45.

³² Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 151.

Her ne kadar çocukluktan beri içerisinde olsa da Fortune'un asıl ezoterik kariyerinin 1919 yılında ledünniyata, felsefeye ve büyüye dayalı bir sır örgütü olan Altın Şafağın Büyülü Düzeninin Alfa ve Omega Tapınağı'na (Alpha et Omega Temple of the Order of the Golden Dawn)³³ katılmasıyla başladığı söylenebilir.³⁴ Bir dizi üstat Mason tarafından kurulan ve Hermetizm ve Kabalizm üzerine çalışmalar yapan cemiyet Hanok'un Kitabı (The Book of Enoch), Süleyman'ın Anahtarı (The Key of Solomon) ve Abramelin'in Kitabı (The Book of Abramelin) gibi büyü kitaplarını bir araya getirmişti. Fortune, Altın Şafak'a giriş seremonisinde daha önce Dr. Hamilton'un hasar verdiği aurasının şifa bulduğunu ve binlerce yıl öncesine kadar eski yaşantılarını hatırlamaya başladığını ifade etmiştir. Meşhur olduğu Dion Fortune adını burada seçen³⁵ Fortune, otuzlu yaşlarında Maiya Tranchell-Hayes (Maiya Curtis-Webb) ve Frederick Bligh Bond ile birlikte temel Kabala öğretisi ve trans-meditasyon konusunda deneyimler yaşamıştı.³⁶

Fortune, Altın Şafak'ta yaşadığı bazı anlaşmazlıklar sonucunda yolculuğuna kendi başına devam etmeye karar verdi.³⁷ Bu sıralarda Altın Şafak'tan birkaç arkadaşıyla daha sonraki okültist deneyimlerinde kemale eren Avalon Mitolojisinin temel düşüncesini oluşturan Avalon Company ismini verdikleri gurubu kurmuştu. Bu gurubun kurucularından Charles Loveday'in (1874-1948) mali imkanlarıyla daha sonra kuracakları İçsel Işık Topluluğu'nun (Community of the Inner Light) merkezi olacak Glastonbury'deki mülkleri satın alması³⁸ Fortune'un Altın Şafak'a rağmen daha bağımsız hareket etmesinde önemli bir etkendi. Fortune, 1925 yılından itibaren müstakbel eşi Dr. Thomas Penry Evans (1892-1959) ve Lovaday'ın üst düzey görevler üstlendiği Teosofi Cemiyeti'ne bağlı Hıristiyan Mistik Locası'nın (Christian Mystic Lodge) başkanlığını yaptı. Burada sadece doğunun değil batının mistik gizemlerini de önemseyen Community of the Inner Light cemiyetinin temelini oluşturduğu söylenebilir.³⁹ Daha sonraları adını Fraternity of the Inner Light (İçsel Işığın

³³ Bundan sonra cemiyetin adı kısaca "Altın Şafak" olarak yazılacaktır.

³⁴ King, *Modern Rituel Magic*, 142.

³⁵ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 149.

³⁶ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 136; Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 115.

³⁷ Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 80; King, *Modern Rituel Magic*, 143.

³⁸ Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 16; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 145.

³⁹ Fanger, "Fortune, Dion (ps. of Violet Mary Firth)", 378; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 154-155.

Kardeşliği)⁴⁰ olarak değiştiren cemiyet; gizli, mistik ve ezoterik bilimin incelenmesini amaç edindi. Bununla birlikte Fortune, kısa süre içerisinde kendi cemiyetini kurmasına rağmen Moriarty grubunu ve Altın Şafak tarikatının üyeliğini 1927 yılına kadar terk etmedi.⁴¹

Fortune, pek çok farklı özelliğinin yanı sıra aynı zamanda son derece verimli bir yazardı. Günümüzde çoğu eseri hatta 1927-1940 yılları arasında geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmış olan Inner Light Dergisi'nde yayınlanan gizli öğretileri ifşa eden makaleleri dahi yayınlanmaktadır.⁴² Selby, Fortune'un eserlerini; psikolojik ve çok yönlü metinler, bazı ilk dönem çalışmaları (Violet Firth adıyla), okültasyon ile ilgili çalışmalar, teolojik çalışmalar, okült kurgu ve okült olmayan kurgu (V. M. Steele mahlasıyla) olacak şekilde altı farklı kategoride ele almaktadır.⁴³

Fortune sonrası haleflerinden bazıları onun deneyimlerini kendi tekniklerine uyarlayarak çalışmalarını genişlettiler. John ve Caitlín Matthews gibi diğer bir kısmı ezoterizm üzerine yazılar kaleme aldılar. Dolores Ashcroft-Nowicki, W. G. Gray, R. J. Stewart ve Richardson cemiyetin önemli öğrenci ve öğretmenleri oldular.⁴⁴ Diğer taraftan Fortune'un ölümü sonrası onunla bağlantılı on altı alt gruptan sadece Sangreal Foundation, The Servants of the Light, The Gareth Knight Group, Magical Christianity ve The Avalon Group uzun süre varlığını sürdürebildi.⁴⁵

2) Fortune'un Kozmolojisi ve Ezoterik Yaklaşımı

Batı ezoterik kozmolojisi genel olarak Yahudi-Hıristiyan kozmolojisinin bir tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak Kelt-Pagan, Hint hatta gnostik unsurlar da bu kozmolojinin parçalarını oluşturmaktadır. Tanrılar, tanrıçalar, gnostik yedi melek, ölüm meleği, cadılar, şeytan ve iblisler bu kurgusal evrenin işleyişi içerisinde yer alır. Melekler şifacılık, şeytan çıkarma ve kehanetlerde önemli roller üstlenirken ülkenin ve şahısların korunması ve kötü güçlerin üstesinden gelinmesinde yardımcı kuvvetleri oluştururlar. Aynı zamanda iblislerin ve

⁴⁰ Detaylı bilgi için bkz. Nevel Akyar, "İçsel Işık Kardeşliği", Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi, ed. Süleyman Turan & Emine Battal (Okur Akademi, 2020), 249-251.

⁴¹ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 150.

⁴² Bkz. Örn. Dion Fortune, *The Magical Battle of Britain* (Bradford on Avon: Golden Gates Press, 1993); Dion Fortune & Gareth Knight, *The Circuit of Force* (Loughborough: Thoth, 1998).

⁴³ Dönemin ezoterik bir dergisi olan 'Occult Review'deki yazıları da bunlara dâhil edilebilir. Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 157.

⁴⁴ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 220-221.

⁴⁵ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 175-176.

meleklerin telepatik kabiliyete sahip kişiler üzerinde etkileri olduğuna inanılır. Diğer taraftan sanat eserleri, dini semboller, diyagramlar ve çizelgeler eskiden beri muska ve tılsım olarak kullanılagelmiştir.

Dion Fortune, takipçilerinin birtakım içsel bağlantılar ve manevi temaslar vasıtasıyla bütünleşik bir hayat tarzına ulaşmasını amaç edinmekteydi. Bu, bazı okült ve masonik uygulamalar sonucunda “Alt Gizemler”den “Üst Gizemler”e doğru ilerleme şeklinde meydana gelmekteydi.⁴⁶ Fortune’un kozmolojisi de bu doğrultuda Hayat Ağacı şemasının kabalistik bir yorumu ve bir dizi kozmik iletişim kanalının varlığı düşüncesinden oluşmaktaydı. Bu durum, Fortune’un *Mystical Qabalah* (1935) ve *The Cosmic Doctrine* (1925) adlı kitaplarında detaylandırılmaktadır.⁴⁷ Fortune, Batı ezoterik geleneğinin çok daha eskilere (Yunan, Kelt ve Atlantis) uzandığına inanmasına rağmen dönemin Batı okültizminin Yahudi mistisizminden meydana geldiğini kabul etmektedir.⁴⁸ Fortune’un Hıristiyanlıkla ilgisi ise bazı çelişkiler barındırmaktadır. Her ne kadar trans esnasında efendi İsa ile bağlantı kurduğunu söylese de kardeşliğin Glastonbury ve Avalon mitolojisini de içine alan pagan yönü de oldukça ağır basmaktadır.⁴⁹

Mystical Qabalah’daki Hayat Ağacı şeması 10 küre (sefirot) ve 22 yoldan oluşmaktadır.⁵⁰ Ağaç Arketipik (Atziluth), Yaratıcı (Briah), Biçimsel (Yetzirah) ve Maddi (Assiah)⁵¹ olmak üzere dört dünya arasındaki bölümleri ve bağlantıyı gösteren mistik bir anahtardır. Ağaç, Evreni temsil ettiği kadar ruhsal kişiliği de temsil etmektedir. Her bir kısmı bir kozmik kuvveti ifade eder. Böylece kişiler birtakım ritüeller vasıtasıyla kendi ruhlarıyla dünyanın ruhuna ulaşabilirler. Fortune, ağacı “kâinatın ve insan ruhunun her şeyi kuşatan bir şeması (glyph)” ve Tanrı’nın zihnindeki kâinat tasavvuru olarak tanımlamaktadır.⁵² Mather ve Crowley’nin aksine ona göre bu şema iç dünyalar kavramının önemli bir arka planıdır.⁵³ O ve ondan sonra gelenler ağacın sembolizmine odaklanıp onu iç görülerini ve bilinç altı farkındalıklarını genişletmek amacıyla bir meditasyon aracı olarak kullandılar. Trans sırasında bilinç dışı bir şekilde

⁴⁶ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 175.

⁴⁷ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 178.

⁴⁸ Dion Fortune, *The Mystical Qabalah* (Londra: Ernest Benn, 1976), 2.

⁴⁹ Dion Fortune, *Avalon of the Heart* (Londra: Aquarian Press, 1971), 100-104.

⁵⁰ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 203-204.

⁵¹ Fortune, *The Mystical Qabalah*, 62-71.

⁵² Fortune, *The Mystical Qabalah*, 14, 17, 18.

⁵³ Israel Regardie, *What You Should Know about the Golden Dawn* (Phoenix, Arizona: Falcon Pres, 1983), 36.

ortaya çıktığına inanılan kaynaklardan⁵⁴ Üstatlar, yol gösterici ruhlar, tanrılar ve tanrıçalar, tabiat ruhları ve üst düzey medyumlarla otomatik yazma veya içsel telkin ve benzer yöntemler kullanılarak temas kurdular.⁵⁵

Fortune'un transında en önemli yeri Üstatlarla yapılan temas işgal ediyordu. O, diğerlerinden farklı olarak Üstatları enkarnasyon ihtiyacının ötesine tekâmül etmiş ve insanlığa kişisel veya toplumsal gelişim, ulusal meseleler ve antik tarih gibi çeşitli konularda tavsiyelerde bulunan pek çok farklı türde ve derecede ruhlar olarak tanımladı.⁵⁶ Benzer topluluklar İsa, Manus Krishna ve Osiris'i diğer üstatlarla bir tutarken Fortune onları en üst mertebeye değerlendirmekteydi.⁵⁷

3) Ezoterik/Okültist Gelenek ve Fortune'un Yeri

Fortune'un ezoterik-okültist sistemi ilk bakışta halihazırda var olan ritüellerin yeniden yorumlanmasından başka bir şey değildi. Selefleri de bunları daha önceki okültistlerden devraldıklarını iddia etmekte ve Batı ezoterik geleneğinin Yahudi, Babil, Yunan ve hatta Tunç Çağı kozmolojisine kadar uzandığına inanmaktaydılar. Diğer taraftan bu gelenek resmi geçmişi on sekizinci yüzyıla dayanan masonik ayin ve ritüellerle iç içe geçmiş bir vaziyetteydi.⁵⁸ Teosofi Cemiyeti metinlerinde, dergilerinde ve yirminci yüzyılın başlarındaki daha geniş okültist ve hatta popüler basında Üstatları popülerleştirme çabalarına rağmen, onlarla nasıl iletişim kurulacağına dair açıklamalar nadiren sunulmaktadır.⁵⁹ Teosofi Cemiyeti ve Altın Şafak gibi en meşhurundan en az bilinenine, ezoterik kardeşlik örgütlerinde onun işe yararlığını önleyeceği düşüncesiyle sırrın ifşasının önemli bir kural ihlali olduğu anlaşılıyor. Ancak Fortune'un okült düşüncesindeki asıl farklılığın daha Altın Şafak'ta iken dahi yazdığı kitaplarında sırlara dair önemli bilgileri cemiyet dışına aktarmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

MacGregor Mathers genç yaşından beri masonik bir ezoterik örgüt olan Societas Rosicruciana in Anglia'nın üyelerinden birisi olup masonik ve Gül-Haçlı uygulamaları bir arada tatbik edebilmek için modern batılı okültistlerin toplandığı *The Hermetic Order of the Golden Dawn*'ın kurucularındandı. Mathers'in masonik ve Gül-Haçlı fikirlerinin Rudolf

⁵⁴ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 218-219.

⁵⁵ Detaylı bir şekilde incelemek için bkz. Dion Fortune, *Spiritualism in the Light of Occult Science* (Londra: Rider & Co., 1931), 92-111.

⁵⁶ Dion Fortune, *Esoteric Orders and their Work* (York Beach: Samuel Weiser, 2000), 48.

⁵⁷ Fortune, *Esoteric Orders and their Work*, 52-59.

⁵⁸ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 138.

⁵⁹ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 325.

Steiner'in *Anthroposophy* ve Fortune'un *Society of the Inner Light* cemiyetlerinin oluşumunda ve gelişiminde önemli bir rolü bulunmaktadır.⁶⁰ Şöyle ki Mathers'in, Zohar hakkındaki yorumu ve masonik ritüellere getirdiği yeni bakış açısı, Hıristiyan Kabala, tarot, simya, astroloji, cifir, ilahiyat, masonik işaretler ve vizyon deneyimleri üzerine becerileri, hiç tanışmamış olsalar da Fortune ve diğer haleflerinin yetişmesinde önemli bir etkendi.⁶¹

Diğer taraftan Richard Cavendish'e (1930-2016) göre Kabala ve Swedenborg teosofisinin bir karışımını tatbik eden Eliphas Lévi (1810-75), modern büyücülüğün önemli bir figürü olarak Fortune'un arka planında dikkate değer bir yer tutmaktadır.⁶² Lévi'nin öğretileri Madam Blavatsky ve Altın Şafak'ın kurucuları aracılığıyla sonraki jenerasyonu etkilemiştir. Fortune öncesi okültizmin önemli sembolleri olan Kingsford, Mathers ve Blavatsky aralarındaki belirgin farka rağmen Teosofî Cemiyeti sayesinde birbirleri ile etkileşim halindeydiler.⁶³ Böylece Anna Kingsford, Mathers, Moriarty, Besant, Waite ve Fortune gibi modern dönem okültistleri Hıristiyanlığı orta çağda olduğundan daha çok ezoterik unsurla birleştirmeyi başardılar.⁶⁴

Her ne kadar zıt yönleri çok olsa da dünyanın en kötü adamı namıyla ün salan Aleister Crowley de Fortune'un bağlantı kurduğu kişilerden biriydi. Fortune, *The Mystical Qabalah*'da Mathers ve Crowley'e sık sık atıf yapmaktadır.⁶⁵ O, Crowley'nin *Magick in Theory and Practice* (1929) kitabındaki teorisini onayladığını, ancak uygulamasını acemiler için potansiyel olarak tehlikeli bulduğunu beyan etmektedir.⁶⁶ Richardson'a göre Fortune onunla asla konuşmamış olsa da kendisine akademik saygı duymaktaydı.⁶⁷ Fortune, ayrıca onu emekliliğinde Hasting'de ziyaret etti ve onunla mektuplaştı.⁶⁸ Her ikisinin de Kabala'ya, büyüye, içsel temasa

⁶⁰ Christopher McIntosh, *The Rosy Cross Unveiled* (Wellingborough: Aquarian Press, 1980), 14.

⁶¹ Richard Cavendish, *A History of Magic* (Londra: Weidenfeld & Nicholson, 1977), 143-144; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 147.

⁶² Cavendish, *A History of Magic*, 134; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 140.

⁶³ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 142.

⁶⁴ Cavendish, *A History of Magic*, 136.

⁶⁵ Fortune, *The Mystical Qabalah*, vi.

⁶⁶ Dion Fortune, *Applied Magic and Aspects of Occultism* (Londra: Aquarian Press, 1987), 60-64.

⁶⁷ Richardson, *Priestess*, 13.

⁶⁸ Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 80,200; Aleister Crowley, *The Book of Thoth* (New York: Samuel Weiser, 1944).

ve özellikle Crowley'nin koruyucu meleği Aiwaz'a ilgileri vardı.⁶⁹ Bunun yanı sıra Israel Regardie de Fortune ile irtibatlı olan önemli okültistlerden biriydi. Fortune, Regardie'nin *Altın Şafak*'ın bütün sırlarını ele verdiği *The Tree of Life* (1932) ve *Garden of Pomegranates* (1932) isimli kitaplarından övgüyle bahsetmiştir.⁷⁰

Fortune'un hayat hikayesine baktığımızda en başından beri kendine has bir ezoterik psikoloji geliştirme ile meşgul olduğu görülür. Fortune, Glastonbury'yi dünyanın en kutsal yeri olarak görmekte ve burada Avalon adında kayıp Atlantis kabilesi olduğunu iddia etmekteydi. 1921'deki bir trans esnasında tarih öncesi dönemlerde burada yaşayan keşişlerle temas kurduğunu iddia etmişti.⁷¹ Bu durumu ayrıca Glastonbury, *Avalon of the Heart* adlı kitabında dile getirmiştir.⁷² Burada Charles T. Loveday ile birlikte topluluğun ilk merkezi ve ezoterik çalışmalarına verdiği isim olan *Inner Plane*'in odağı olacak bir misafirhane ve dinî-manevî merkez inşa etmiştir. Üstatlar, Tor'un (Glastonbury'e hâkim bir tepe üzerindeki antik anıt) enerjisini kullanarak çok uzaklardan gelmekteydiler. Genel gelenek her bir kardeşlik ekolünün kendi üstatları ile temas kurması biçimindeyken Fortune doğu ile batı ekollerini birleştirerek farklı üstatlarla iletişimi mümkün görmüştür.⁷³

Diğer taraftan bir zamanlar eşi ve kardeşliğin önde gelen bir üyesi olan Dr. Evans kendisinin daha önceki yaşantısında bir rahip olduğuna inanıyor ve bir pagan gibi davranıyordu. Bu nedenle cemiyet onun efsanevî Büyücü Merlin olduğuna inanmış ve ona Merl adını takmıştı.⁷⁴ Dr. Evans'ın müdahalesiyle cemiyet Hıristiyanlıktan uzaklaşarak Paganizm'e daha yakın bir duruşu benimserken Fortune'un *Cosmic Doctrine* kitabı ve Kabala'yı önemsemekle birlikte cemiyetin ayinlerinde Kral Arthur, Morgan le Fey, Merlin ve Kutsal Kase gibi yerel pagan unsurlar da kullanılmaya başlanmıştı. Fortune'un 1936'da Vernal Ekinoks'a göre "Gaal Kilisesi Rahibi" Loveday Mor yani "Adanmışlık ve

⁶⁹ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 152-153.

⁷⁰ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 154.

⁷¹ Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 62,92-98.

⁷² Bkz. Fortune, *Avalon of the Heart*.

⁷³ Dion Fortune & Gareth Knight, *Spiritualism and Occultism* (Loughborough: Thoht, 1999), 26,59,84.

⁷⁴ Meşhur Kral Arthur efsanesi bu bölgenin bir folklorudur. Özellikle efsanede geçen Glastonbury ve Avalon kavramları Dion Fortune ve kardeşlik cemiyetinin efsaneyi içselleştirmesinde önemli bir faktör gibi görünmektedir.

Hıristiyan” ışınını, kendisi ve kocası ise diğer iki ışın olan “Hermetik ve Yeşil (Doğa ve Pagan)” ışını temsil ettiğini açıklamıştır.⁷⁵

Fortune’un transı, kendi etrafını sarmış bir grubun bakışları arasında kendinden geçerek yere yatması ve derin nefes alarak soyut sembollere odaklanması şeklinde gerçekleşmekteydi. Bu sırada ruhu vücudunu terk edip kendi saklı kalesine giderken üstatlardan biri onun fiziki vücudunun kontrolünü ele geçirmekte ve etrafını saran grup ile iletişime geçmekteydi. Ayınların genel karakteristiğini mum ışığı, ilahiler, kokular, ritüel kıyafetleri, Isis ve Pan için düzenlenen ritüeller ve ruh çağırma ayinleri oluşturmaktaydı. 3QT (3 Queensborough Terrace) adı verilen tapınakta inisiyasyon, erginlenme ve ruh çağırma ayinleri düzenlenirdi. Fortune’a göre cinsel istek kontrol edilerek “Yüksek Benlik”e kavuşulabilirdi. Fortune’un ayinlerini birlikte gerçekleştirdiği rahiplerin Penry Evans (eşi), James T. Loveday, Charles Seymour (1885-1963) ve W.K. Creasy gibi erkeklerden oluşması “Tantrik Büyü” ile ilgilendiğinin göstergesi olabilir. Fortune’un ölümünden sonra bile cemiyetin yeniden organize edildiği 1949 yılına kadar bu tarz ayinlere devam edildiği dillendirilmektedir.⁷⁶

Daha önce de ifade edildiği gibi, Teosofi Cemiyeti’ne ait metinler ve yayın organları yirminci yüzyılın başlarında popüler basında Üstatları popülerleştirmeye çalışsalar da, onlarla nasıl iletişim kurulabileceğine dair bilgileri açıklamaktan imtina etmekteydi. Dahası teknoloji, okült bir locanın dışında herhangi biri tarafından kullanılamayacak kadar tehlikeli veya kutsal kabul edilmekte ve gizli tutulmaktaydı. Diğer taraftan gizli ayinlerin sırlarını dışarıdakilere açıklamanın onları işe yaramaz hale getireceğine dair güçlü bir inanç vardı. Ancak Altın Şafak’ın makalelerini ve ritüellerini yayınlayan Regardie ve her ne kadar bu konuda bir suçluluk duymasa da 1930’ların ortalarında aynı şeyi yapan Fortune’un bu inancı taşımadığı anlaşılmaktadır.⁷⁷ Nitekim Aşk ve Evliliğin Ezoterik Felsefesi (The Esoteric Philosophy of Love and Marriage) ve Sağlıklı Okültizm (Sane Occultism) isimli kitaplarında gizli sırları açıkladığı ve kendi grubunu oluşturduğu gerekçesiyle Altın Şafak’ın kurucusu McGregor Mathers’in dul kalan eşi Moina Mathers (1865-1928) ile aralarının açılması ve cemiyetten dışlanması⁷⁸ bunun ilk göstergesidir. Bunun başka bir delili olarak İkinci Dünya Savaşı’nın kritik ve travmatik zamanlarında haftalık Mektuplarını

⁷⁵ Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 188,234; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 145.

⁷⁶ Polet, “Het leven en de magie van Dion Fortune”.

⁷⁷ Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 325.

⁷⁸ Fortune, *Psychic Self-Defence*, 152-155; Selby, *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts*, 160; Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 80.

merakı olan herkese yayması gösterilebilir. Üstelik bu mektuplarda kasıtlı olarak istenmeyen varlıklarla temastan kaçınmak için alt benliğin uygunlaştırılmasına ve dengelenmesine yardımcı olacak ön eğitim ihtiyacına ilişkin tavsiyeler kesin talimatlar ile aktarılmakta ve hatta Üstatların görüntüleri de dâhil olmak üzere alışılmadık bir biçimde görsel öğelere yer verilmekteydi.⁷⁹

Sonuç

Fortune, Teosofi Cemiyeti'nin doğu bilgeleri üzerine atfettiği üstün özellikleri kabul etmekle birlikte kendi kardeşlik örgütünde Atlantis ve Kelt mitolojisi gibi batı öğelerine de önem vermekteydi. Diğer taraftan Kral Arthur, Merlin, Morgan ve benzeri unsurları içine alan Avalon Mitolojisi ve İçsel Düzlem gibi yeni sayılabilecek unsurları da Batı Ezoterizmine kazandırmıştır. Fortune, Altın Şafak'ın gizli öğretisi olarak ele aldığı bilgileri kitaplarında herkesin anlayacağı bir dilde kaleme almasıyla ondan önceki okültistlerden ayrılmaktadır. Nitekim diğerleriyle anlaşamayıp yeni bir kardeşlik örgütü kurmasında bunun da payı dikkate değerdir. Diğer taraftan İkinci Dünya Savaşı sırasında savaş ortamı nedeniyle veya yurt dışında olmaları nedeniyle doğrudan temasa geçemediği üyelerinin spritüel gelişimlerini mektuplarla ve dergi makaleleri ile sağlamaya çalışması diğerlerinin aksine öğretisini herkese yaymada bir beis görmediğini gösterir.

Şüphesiz Fortune'un münbit bir yazar olması onun teosofisinin daha net anlaşılmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Kısa sayılabilecek bir ömre çok fazla kitap sığdırmış ve inandığı meseleleri korkusuzca kitaplarına taşıyabilmiştir. Karizmatik bir lider etrafında oluşan cemaatlerin liderin ölümü sonrasında dağılması olagelen bir hadisedir. Ancak Fortune'un eserleri onun cemiyetinin sağlam bir yapı oluşturmasına rehberlik etmiş olmalı ki küçük değişikliklere uğrasa da cemiyet günümüzde faal olarak çalışmaktadır. Fortune'dan sonra kendi kurduğu topluluğun yoluna devam etmesinin yanında ezoterik çevrelerde ondan ilham almış birçok irili ufaklı derneğin ortaya çıktığı görülmektedir. Knight, sadece Fortune'un topluluğu içinde 1960'lardan beri bir dizi yan kolun ortaya çıktığını ve bunlardan bazılarının verimli bir zemin bulamaması nedeniyle zamanla ortadan kaybolduğunu ifade etmektedir.⁸⁰ Dion Fortune'dan ilham alınarak kurulan on altı gruptan çoğu liderlerinin ölümü sonrasında dağılsa da bazıları yeni liderler

⁷⁹ Bkz. Dion Fortune, *Aspects of Occultism* (Wellingborough: Aquarian Press, 1962), 7.

⁸⁰ Knight, *Dion Fortune and the Inner Light*, 318.

etrafında varlıklarını sürdürmeyi başarabildi. Her ne kadar bu gruplar farklı üsullere tevessül etseler de Dion Fortune olmadan da onun Üstatlarla teması etrafında oluşturduğu okült deneyimlerini devam ettirme gayreti içerisinde olmuşlardır. Bunlardan Sangreal Vakfı, Işığın Hizmetkarları (Servants of the Light) ve Gareth Knight Grubu ve devamı, Magical Christiyaniy ve Avalon Grubu özellikle günümüzde faaliyetlerine devam etmektedirler.

Kaynakça

- Akyar, Nevfel. “İçsel Işık Kardeşliği”. Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi, ed. Süleyman Turan & Emine Battal, Okur Akademi, 2020, 249-251.
- Barrett, Francis. *The Magus: A Complete System of Occult Philosophy*. Boston: Weiser Books, 2000.
- Cavendish, Richard. *A History of Magic*. Londra: Weidenfeld & Nicholson, 1977.
- Crowley, Aleister. *The Book of Thoth*. New York: Samuel Weiser, 1944.
- Edighoffer, Roland. “Rosicrucianism I: First Half of the 17th Century”. *Dictionary of Gnosis & Western Esotericism*, ed. Wouter J. Hanegraaff, Leiden- Boston: Brill, 2006.
- Fanger, Claire. “Fortune, Dion (ps. of Violet Mary Firth)”. *Dictionary of Gnosis & Western Esotericism*, ed. Wouter J. Hanegraaff, Leiden-Boston: Brill, 2006, 377-379.
- Firth, Vioet M. (Dion Fortune). *Machinery of the Mind*. Londra: Rider, 1922.
- Fortacı, Talha. “Emanuel Swedenborg’un Cennet ve Cehennem Anlayışı”. *Oksident* 2/2 (2020): 165-192.
- Fortune, Dion. *Applied Magic and Aspects of Occultism*. Londra: Aquarian Press, 1987.
- Fortune, Dion. *Aspects of Occultism*. Wellingborough: Aquarian Press, 1962.
- Fortune, Dion. *Avalon of the Heart*. Londra: Aquarian Press, 1971.
- Fortune, Dion. *Esoteric Orders and their Work*. York Beach: Samuel Weiser, 2000.
- Fortune, Dion. *Psychic Self-Defence*. Wellingborough: Aquarian Press, 1974.
- Fortune, Dion. *Spiritualism in the Light of Occult Science*. Londra: Rider & Co., 1931.
- Fortune, Dion. *The Magical Battle of Britain*. Bradford on Avon: Golden Gates Press, 1993.
- Fortune, Dion. *The Mystical Qabalah*. Londra: Ernest Benn, 1976.
- Fortune, Dion. *The Secrets of Dr Taverner*. St Paul: MN: Llewellyn, 1962.
- Fortune, Dion & Gareth Knight. *Spiritualism and Occultism*. Loughborough: Thoth, 1999.
- Fortune, Dion & Gareth Knight. *The Circuit of Force*. Loughborough: Thoth, 1998.
- Goodrick-Clarke, Nicholas. *The Western Esoteric Traditions: A Historical Introduction*. Oxford, New York: Oxford University Press, 2008.
- Gül, Ali. *Helena Petrovna Blavatsky ve Modern Teosofi: Tarih ve Öğreti*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2020.
- Hamill, John (ed.). *The Rosicrucian Seer: Magical Writings of Frederick Hockley With a Chapter on Hockley’s Manuscripts, and a Note on Hockley as an Astrologer by R.A. Gilbert*. Wellingborough: Aquarian Press, 1986.

- Howe, Ellic. *The Magicians of the Golden Dawn: A Documentary History of a Magical Order 1887-1923*. Londra: Routledge & Kegan Paul, 1972.
- Introvigne, Massimo. "Rosicrucianism III: 19th-20th Century". *Dictionary of Gnosis & Western Esotericism*, ed. Wouter J. Hanegraaff, Leiden- Boston: Brill, 2006, 1018-1020.
- Katz, David S. *The Occult Tradition*. Londra: Jonathan Cape, 2005.
- King, Francis. *Modern Ritual Magic*. New York: Prism Unity, 1990.
- Knight, Gareth. *Dion Fortune and the Inner Light*. Loughborough: Thoth, 2000.
- McIntosh, Christopher. *The Rosy Cross Unveiled*. Wellingborough: Aquarian Press, 1980.
- Polet, Nancy. "Het leven en de magie van Dion Fortune". *Frontier*, 2014, 20: 2.
- Randolph, Paschal Beverly. *Dealings with the Dead: The Human Soul, Its Migrations and Its Transmigrations*. New York: Elibron Classics, 2005.
- Regardie, Israel. *What You Should Know about the Golden Dawn*. Phoenix, Arizona: Falcon Pres, 1983.
- Richardson, Alan. *Priestess*. Wellingborough: Aquarian Press, 1987.
- Selby, Jhon. *Dion Fortune and her Inner Plane Contacts: Intermediaries in the Western Esoteric Tradition*. Doktora Tezi, Exeter: University of Exeter, 2008.
- Stuckrad, Kocku von. *Western Esotericism: A Brief History of Secret Knowledge*. Londra: Equinox, 2005.
- Var, Jean-François. "Pasqually, Martinès de". *Dictionary of Gnosis & Western Esotericism*, ed. Wouter J. Hanegraaff, Leiden-Boston: Brill, 2006, 931-936.